

Wymachiwanie słowami

➔ **Rodzice powinni nie tylko dużo mówić, ale i gestykulować w kontaktach z rocznym dzieckiem.** Maluch zachęcony urozmaiconą mową ciała rodzica sam więcej gestykuluje, a to przyspiesza jego rozwój werbalny.

D

Lekcje języka migowego dla słyszących dzieci przyspieszają rozwój mowy. Migające trzylatki mówią tak dobrze jak przeciętne czterolatki

Dzieci używające więcej gestów w wieku 14 miesięcy mają bogatsze słownictwo, gdy kończą 4,5 roku – wykazały badania dr Meredith Rowe i prof. Susan Goldin-Meadow z uniwersytetu w Chicago. A zasób słownictwa jest kluczowym warunkiem sukcesów szkolnych.

Nie wiadomo, w jaki sposób gestykulacja w tzw. okresie przedwerbalnym i wczesnowerbalnym przekłada się na tempo przyswajania języka. Ożywiona gestykulacja rodzica odzwierciedla większe zaangażowanie w rozmowę, a zainteresowanie dorosłego najbardziej stymuluje rozwój dziecka.

Autorki badań uważają, że dziecko gestykulując, wymusza na rodzicach mówienie. Gdy maluch wskazuje przedmiot, większość rodziców odruchowo wypowiada jego nazwę. W 2007 r. prof. Susan Goldin-Meadow opublikowała wyniki eksperymentu dotyczącego reakcji matek na gesty swoich dzieci. Okazało się, że wszystkie matki uczestniczące w badaniu natychmiast tłumaczyły każdy gest dziecka na słowa.

Rozwój mowy można stymulować, na przykład komentując na bieżąco wszystkie wykonywane przy niemowlaku czynności, a także czytając mu, śpiewając, recytując wierszyki i zadając pytania. Dobrze jest dać dziecku szansę na odpowiedź – może kiwnąć główką lub wskazać paluszkami. Gest wskazujący jest pierwszym naturalnym gestem wykonywanym przez dzieci. – Dziecko może chcieć coś dostać lub po prostu pragnie się podzielić swoim zainteresowaniem jakimś przedmiotem lub wydarzeniem – mówi prof. Ulf Liszkowski, szef grupy badawczej Communication Before Language Instytutu Maksa Plancka w holenderskim Nijmegen.

Pierwszy gest to próba przejścia do bardziej zaawansowanego etapu komunikacji.

Jeśli jest udana, dziecko zostaje zachęcone do kontynuowania treningu porozumiewania się. Roczne dzieci już świadomie używają gestu wskazującego. Eksperyment przeprowadzony przez prof. Liszkowskiego wykazał, że częściej wskazują na dany przedmiot, jeśli wiedzą, że dorosły nie ma pojęcia, gdzie on jest, a rzadziej wtedy, gdy dorosły zna położenie przedmiotu.

Umiejętności językowe zaczynają się rozwijać, na długo zanim dziecko wypowie pierwsze słowo. Wkrótce po urodzeniu maluch uczy się rozumienia poszczególnych słów. Około szóstego miesiąca życia reaguje na swoje imię. Kilka miesięcy później reaguje

na proste polecenia. Prof. Graham Schafer z University of Reading w Wielkiej Brytanii dowodzi, że roczne dzieci rozumieją o wiele więcej słów, niż ich rodzice przypuszczają. Uczony pokazywał bawiącym się 12-miesięcznym maluchom dwa rysunki. Gdy mówił: „Patrz, rybka!”, większość dzieci spoglądała na obrazek przedstawiający rybę. To, w jakim stopniu dziecko rozumie, co się do niego mówi, jest w tym okresie lepszym miernikiem rozwoju językowego niż to, jak i ile mówi.

Do ukończenia trzeciego roku życia mowa dziecka może być niewyraźna z powodu słabego posługiwania się językiem i ustami oraz braku kontroli nad mięśniami krtani. Małe

dzieci używają żargonu zrozumiałego dla nich samych, ale trudnego do rozszyfrowania przez innych. Dlatego większość maluchów stosuje cały arsenał środków pozajęzykowych. Komunikują się za pomocą wyrazu twarzy i mowy ciała (tupania, popychania mamy w kierunku kuchni czy ciągnięcia za rękę w stronę placu zabaw).

Niektóre dzieci wymyślają własny język migowy i używają innych sposobów (na przykład chrząkania), by wyrazić swoje potrzeby i myśli. Pokazują to, co chcą dostać, odsuwają to, czego nie chcą, machają rączką na pożegnanie, paluszek skierowany do góry

Lekcje języka migowego dla niemowląt i ich mam są od lat 90. prowadzone w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie i Wielkiej Brytanii. W Polsce działa jeden taki ośrodek – warszawski klub Koko, którego założycielkami są pierwsze polskie mamy migające do swoich słyszących dzieci: Danuta Mikulska, Magdalena Jakubowska i Joanna Kołodziej-ska. Nauka języka migowego jest połączona z zajęciami plastycznymi, muzycznymi i gimnastycznymi dostosowanymi do wieku dzieci.

– Istotą nauki komunikacji manualnej jest stopniowe wprowadzanie znaków przy okazji wykonywania rutynowych czynności. Podstawą porozumiewania się jest jednak język mówiony. Przestrzegamy przed pokazywaniem znaków bez mówienia – mówi Danuta Mikulska. Dzieci najpierw obserwują znaki, potem oczekują pokazania ich w znanych im sytuacjach, w końcu same je wykonują. To, jak szybko dziecko pokaże pierwszy znak, zależy m.in. od częstotliwości pokazywania znaku oraz jego dopasowania do potrzeb i zainteresowań dziecka. Jeśli uczymy symboli niemowlę w wieku sześciu miesięcy, migowy słownik rocznego dziecka może się składać z kilkudziesięciu znaków (statystyczne roczne dziecko używa zaledwie kilku słów). Dlatego miganie pomaga zmniejszyć frustrację malucha wynikającą z dysproporcji między tym, co chce wyrazić, a tym, co potrafi powiedzieć.

Badania obaliły mit, że język migowy utrudnia opanowanie języka mówionego. Wyuczona komunikacja manualna, podobnie jak naturalna, ożywiona gestykulacja wręcz przyspiesza naukę mowy i zwiększa zasób słownictwa. Warunkiem jest jednak komunikacja dwukanałowa, czyli miganie połączone z mówieniem. Gdy dziecko zaczyna mówić, rezygnuje ze znaków i wybiera mowę jako skuteczniejszy i bardziej ekonomiczny sposób komunikacji.

Linda Acredolo i Susan Goodwyn z Uniwersytetu Kalifornijskiego, twórczynie metody nauki niemowląt znaków migowych Baby Signs, twierdzą, że 24-miesięczne migające dzieci mówią co najmniej jak dzieci 27-miesięczne, a migające trzylatki – tak jak ich czteroletni koledzy. Miganie wydaje się korzystnie wpływać także na rozwój ruchowy, emocjonalny i intelektualny dzieci, przyspieszać naukę czytania, pisanie i liczenia. W Polsce miga już ponad tysiąc dzieci. Mają dobrze rozwiniętą wyobraźnię przestrzenną, pamięć i koncentrację.

Marta Koton-Czarnecka

→ JAK ROZWIJA SIĘ MOWA

- ❑ **Noworodek** komunikuje się za pomocą płaczu
- ❑ **Dwumiesięczne dziecko** głuży i grucha (czyli przeprowadza eksperymenty z dźwiękami, używając gardła, języka i ust)
- ❑ **Czteromiesięczny maluch** głośno się śmieje
- ❑ **Półroczne dziecko** artykułuje dźwięki (gaworzy), rozumie znaczenie niektórych słów, niewerbalnie wyraża m.in. zadowolenie, złość, bezradność
- ❑ **Ośmiomiesięczne niemowlę** przekazuje informacje za pomocą kilku dźwięków i gestów
- ❑ **W wieku 10-14 miesięcy** dziecko wypowiada ze zrozumieniem pierwsze słowa. Maluchy często używają tylko pierwszej sylaby słowa (na przykład „ka” zamiast „kaczka”) lub nawet całej myśli (np. „da” na „daj mi to”). Jedno słowo może mieć wiele znaczeń („mama” może oznaczać m.in.: „to jest mama”, „mamo, daj mi jeść” itd.)
- ❑ **Od drugiej połowy drugiego roku życia** dziecko powiększa zasób słownictwa; zaczyna składać słowa w proste wyrażenia
- ❑ **W wieku sześciu-siedmiu lat** proces rozwoju mowy się kończy

→ CO WPŁYWA NA TEMPO ROZWOJU MOWY

- ❑ **Wrodzone predyspozycje**
- ❑ **Kolejność narodzin** – dzieci mające starsze rodzeństwo mogą zacząć mówić później, bo brat lub siostra często wyręcza je w mówieniu. Czasem młodsze dzieci po prostu nie mogą dojść do głosu
- ❑ **Płeć** – dziewczynki zwykle zaczynają mówić wcześniej niż chłopcy
- ❑ **Środowisko** – dziecko stymulowane (m.in. przez gestykulację rodziców), ale nie naciskane, zwykle zaczyna mówić wcześniej niż inne

może oznaczać, że chcą wejść po schodach, a wskazanie buzi – chęć jedzenia. Wymyślanie takich znaków wymaga dużej wyobraźni i dowodzi wielkiej chęci komunikacji. Wrażliwy rodzic będzie wzmacniać te cechy, próbując rozszyfrować język dziecka.

Dobrym pomysłem jest nauczenie dziecka i siebie znaków migowych. – Wprowadzenie ich do komunikacji z niemowlęciem pozwala na rozmowę, zanim ono nauczy się mówić – twierdzi Danuta Mikulska, doktorantka Instytutu Języka Polskiego UW, która w latach 2005-2007 prowadziła badania nad komunikacją manualną 200 polskojęzycznych niemowląt.

Oglądaj Poranek z **WPROST**

Dziennikarze „Wprost” i ich goście poruszają najważniejsze tematy tygodnia.

W każdy **poniedziałek o 8.45 i 11.45** na antenie **TV Biznes**

*TV Biznes dostępna w telewizjach kablowych, na platformach cyfrowych oraz online na www.tvbiznes.pl